zmieszanych z piaskiem, uformowanym w stożek o podstawie kolistej, którego podstawa jest obwarowana kręgiem z dużych głazów. Niekiedy pod kurhanem, na jego calcu, znajduje się drugi krąg kamienny, koncentrycznie ułożony, ale o średnicy mniejszej od pierwszego. Kurhany - to często mogiły rodzinne. Sposób grzebania w nich przepalonych kości ludzkich był zróżnicowany zarówno w popielnicach, jak również w grobach jamowych.

Kurhany na cmentarzysku w Siemirowicach są obecnie niezbyt czytelne, ich płaszcz kamienny jest niemal niewidoczny, gdyż pokrywa go runo leśne i rosną na nim krzewy. Obok nich leżą głazy, niewątpliwie tworzące niegdyś płaszcz. Prawie wszystkie mają w środkowej części głębokie jamy, które świadczą o tym, że były w przeszłości lub niedawno eksplorowane.

Aby zwiedzić to cmentarzysko, najlepiej dojechać do Siemirowic z Lęborka, a następnie dojść zgodnie z załączoną mapką. Od Siemirowic znajduje się ono w odległości około 2,5 km, licząc od przystanku PKS i około jednego kilometra od mostku na strudze, na wschodnim krańcu utworzonego na niej zalewu. Można również dojść z tej miejscowości (2 km) szlakiem zielonym (uwaga: znaki szlaku są już dawno nieodnawiane!).

Literatura: 1. M. Pruska: *Siemirowickie kurhany*, „Biuletyn Historyczny", nr 7, Lębork; 2. A. Szamańska: *Cmentarzysko kurhanowe kultury łużyckiej IV-V okresu epoki brązu w Siemirowicach g. Cewice (Badania w latach 1971-1974)*, „Antiqua Pomerania", Gdańsk.

Fotografie i rysunki autora

Józef Cieplik (Słupsk)

O terminologii fizycznogeograficznej

W numerze 1/283 „Jantarowych Szlaków" z 2007 roku opublikowano pierwszą część słownika terminów fizycznogeograficznych w opracowaniu Jerzego Szukalskiego[1]. W związku z tym warto przypomnieć, że już 30 lat temu w środowisku Naczelnej Organizacji Technicznej w Słupsku podjęto próbę zestawienia nazewnictwa w dziedzinie turystyki i terminologii dotyczącej procesów brzegowych morskiego wybrzeża. W cyklicznym wydawnictwie tej organizacji pt. „Pomorskie środowisko przyrodnicze - jego ochrona i kształtowanie" opublikowano dwa opracowania. W tomie IV z 1977 roku ukazał się artykuł J. Cieplika pt. „Problemy nazewnictwa w dziedzinie turystyki"[2], natomiast w tomie VI z 1978 roku zamieszczono obszerny artykuł P. Konarskiego pt. „Uwagi o terminologii procesów brzegowych morskiego wybrzeża"[3].

Pierwsze opracowanie, oprócz krótkiego wprowadzenia, zawiera tabelaryczne zestawienie takich pojęć, jak ruch turystyczny, wypoczynek, krajoznawstwo, turystyka specjalistyczna i lecznictwo uzdrowiskowe według interpretacji dziewięciu autorów z lat 1966-1976. Celem autora było uporządkowanie w dotąd stosowanym w tym zakresie nazewnictwie.

Natomiast autor drugiego artykułu podjął dyskusję na temat terminologii podstawowych pojęć dotyczących dynamiki procesów brzegowych stosowanych wówczas w literaturze specjalistycznej i popularnonaukowej. W pierwszej tabeli zestawił takie pojęcia, jak wybrzeże, brzeg i klif, według pięciu źródeł słownikowych i encyklopedycznych z lat 1963-1974. W drugiej tabeli podaje te określenia według jedenastu autorów (względnie zespołów autorskich) i stosownie do ustawy z 17 grudnia 1977 roku o morzu terytorialnym (Dz. U. z 1977 r., nr 37). Następnie zestawił stosowany dotąd podział polskiej części Bałtyku według form rzeźby terenu, jak plaże, wydmy i klify, a także stref roślinności nadmorskiej, przedstawiając rysunki obrazujące przekroje poprzeczne pasa nadmorskiego. Klasyfikację wybrzeża (wydmowe, klifowe, abradowane, ustabilizowane) oraz typy wybrzeża według budowy geologicznej i zagospodarowania biologicznego w poszczególnych stadiach ich rozwoju (budowanie i niszczenie) przedstawił w dwóch dalszych tablicach wypełnionych 27 rysun-

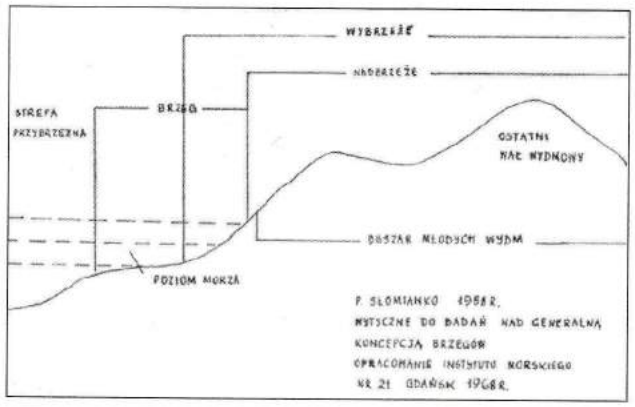

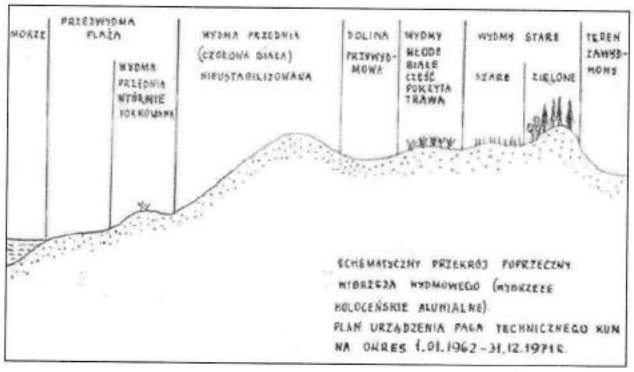

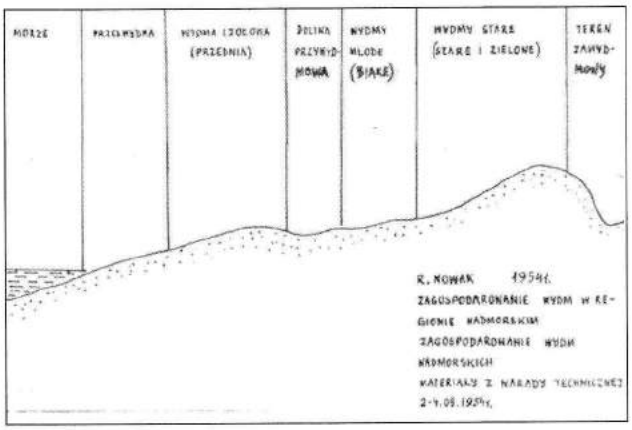

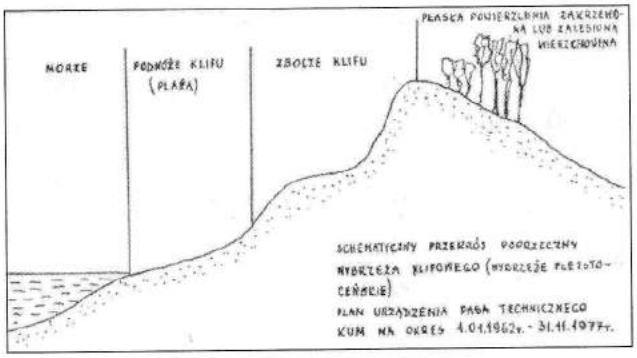

kami różnych stadiów i kombinacji rzeźby i sukcesji roślinnej oraz jej skutków.

W wykazie literatury tego opracowania uwzględniono 35 pozycji. Przykładowo Zbigniew Szopowski (1961) uznawał podział wybrzeża (według przekroju poprzecznego) na brzeg płaski, niski (nie wydmowy) i brzeg klifowy. W każdym z tych typów wyróżniał on brzegi: ustabilizowane, o słabej lub mocno zaawansowanej akumulacji i o słabo lub mocno zawansowanej abrazji. Z kolei Leonard Bohdziewicz (1963) wyodrębniał wybrzeża klifowe i brzeg wydmowy. Klify dzielił na typowe, z osłoną wydmy przedniej, z osłoną nadkrawędziową, a w zależności od tendencji określał fazy: stałego niszczenia, chwiejnej równowagi i pełnej stabilizacji. Brzegi wydmowe dzielił on na niskie (do 8 m wysokości), średnie (8-15 m wysokości) i wysokie (15-30 m wysokości) oraz wybrzeża płaskie, aluwialne. Uwzględniając zaś tendencje rozwoju w każdym typie, rozróżniał fazy: przewagi niszczenia (rozwój abrazji) oraz przewagi stabilizacji i akumulacji morskiej. Ten sam autor przedstawił później (1970) pięć typów wybrzeży: glacjalne (lodowcowe i polodowcowe), aluwialne (rzeczne), tektoniczne, denudacyjne i strukturalne. Na polskim wybrzeżu nadmorskim uwzględnił także odcinki akumulacyjne i klifowe. Paweł Słomianko z Instytutu Morskiego w Gdańsku (1968) wydzielił na poprzecznym przekroju wybrzeża, idąc od strony morza w kierunku lądu, trzy typy: strefę przybrzeżną (pod wodą), brzeg i wybrzeże, w którego skład wchodzi brzeg i nabrzeże stanowiące obszar młodych wydm.

Według rozporządzenia Ministra Żeglugi z 21 stycznia 1971 roku (Dz. U. nr 3, poz. 360) polskie wybrzeże dzieli się na wydmowe i klifowe. W praktyce natomiast Urzędy Morskie stosują podział poprzeczny. Na wybrzeżu wydmowym: przedwydma, czyli plaża, wydma przednia lub czołowa, biała i nieustabilizowana, wydmy młode, białe, częściowo pokryte trawami oraz wydmy stare, dzielące się na wydmy szare, pokryte częściowo drobną roślinnością oraz zielone - zakrzewione i zalesione. Na wybrzeżu klifowym: podnóże (plaża), zbocze i płaska powierzchnia zaklifowa (wierzchowina), zakrzewiona lub zalesiona.

Znaczna liczba form rzeźby i kryteriów ich klasyfikacji tworzy bogactwo podziałów, ale też utrudnienie w praktycznym ich stosowaniu na wybrzeżu, licznie odwiedzanego przez turystów i wczasowiczów, także często opisywanego w pracach badawczych i w przewodnikach turystycznych. Toteż wydaje się, że „stare" opracowanie P. Konarskiego znacznie ułatwia rozpoznawanie środowiska przyrodniczego oraz przekazywanie informacji społeczeństwu i badaczom, w tym także autorom przewodników turystycznych.

Na koniec trzeba podkreślić, że inicjatywa redaktora naczelnego „Jantarowych Szlaków" Jerzego Szukalskiego w celu uporządkowania dotychczas stosowanej terminologii fizycznogeograficznej dotyczącej Pomorza, spotkała się z dużym uznaniem środowiska geografów i innych naukowców naszego regionu.

Literatura: 1. J. Szukalski: *Słownik wybranych terminów fizycznogeograficznych do stosowania w krajoznawstwie pomorskim. Od A do D*, Pomorski Kwartalnik Turystyczno-Krajoznawczy „Jantarowe Szlaki", nr 1(283), 2007. 2. J. Cieplik: *Problemy nazewnictwa w dziedzinie turystyki*, [w:] „Pomorskie środowisko przyrodnicze - jego ochrona i kształtowanie", Naczelna Organizacja Techniczna, t. IV, Słupsk 1977. 3. P. Konarski: *Uwagi o terminologii procesów brzegowych morskiego wybrzeża*, [w:] „Pomorskie środowisko przyrodnicze - jego ochrona i kształtowanie", Naczelna Organizacja Techniczna, t. VI, Słupsk 1978.

Redakcja „Jantarowych Szlaków" uprzejmie przypomina o odnowieniu prenumeraty na rok 2008. W numerze tym umieszczony jest przekaz pocztowy z podaniem konta, na które należy wpłacać odpowiednią kwotę, a na jego odwrocie - warunki prenumeraty.